

WIE INSPIREERT DE PAROCHIE?

14-16 maart 2010

6e PASTORAAL CONGRES

In dit document:

- De inleiding van zondagavond op het hele congres (de congresvragen en een definitie van 'charisma')
- Inleiding maandagavond op de interviews, door Kees Slijkerman
- Fragmenten uit een klein 'veldonderzoek' in parochies in Roermond, Almelo en Utrecht
- De reflectie op het veldonderzoek, door prof. Jozef Wissink

DE INLEIDING VAN ZONDAGAVOND 14 maart 2010

Kees Slijkerman

Het vorige pastoraal congres ging over 'Small Christian Communities (SCC) als gaven voor de vitaliteit van parochies'. Praktijkvoorbeelden en werkmethodes. (Zie 0193 en 0243 op www.stucom.nl). Uit de evaluatie bleek: Voor de vitaliteit en groei van een parochie dienen de professionele krachten een inhoudelijk sterk kader te laten groeien. Een kader van parochianen die inspiratie kunnen doorgeven.

Thema van dit congres

Het thema *Wie inspireert de parochie?* daagt uit om in drie richtingen na te denken:

- over de Heilige Geest,
- over de pastorale beroepskrachten
- over inspirerende parochianen.

Belangrijk is dat we parochianen bewust maken van hun ontvangen gaven en van hun roeping en zending.

Vraag 1

Hoe kan ik hen stimuleren om hun gaven te ontwikkelen, en om hun charisma's en spiritualiteit ten dienste van medeparochianen te stellen?' Dr. Wilfried Hagemann spreekt daarover: zie 0308 op www.stucom.nl.

Vraag 2

Wat kun je doen om bij alle werkdruk nieuwe initiatieven te laten groeien en onervaren parochianen een stukje leiderschap (over kleine groepen) toe te vertrouwen?

Vraag 3

Hoe kan ik als parochiepastor groeien in openheid en gevoeligheid voor de gaven die iedere parochiaan heeft ontvangen? dr. Wilfried Hagemann Zie 0308 op www.stucom.nl.

Vraag 4

'Wie maakt iemand tot een inspirerende persoon, die het geestelijk leven in een parochie impulsen geeft bij het vieren, leren, dienen en gemeenschap beleven? Waaraan kun je een geïnspireerd persoon herkennen?' Prof. Fred van Iersel spreekt daarover: 0307 op www.stucom.nl.

Vraag 5.

Wat kunnen pastorale beroepskrachten doen en nalaten om parochianen zo te helpen en te inspireren dat ze de rol van inspirator en leidinggevende in zo'n kleine groep op zich nemen?

Hoe is in de praktijk de wisselwerking tussen de pastorale beroepskrachten en kleine groepen in de parochie? Pastoor Kreuwels uit Roermond, pastoraal werkster Carla Koops - Roetgerink uit Almelo, pastoraal ondersteuner Leon Spithoven, prof. dr. J.B.M. Wissink en Kees Slijkerman spraken daarover maandagavond (zie onder).

Vraag 6

Welke opdracht heeft iemand al heeft op basis van doopsel, vormsel en van de Geest ontvangen charisma's? In hoeverre kunnen pastorale beroepskrachten pastoraat overlaten aan niet-

professionals? Daarover ging het dinsdagmorgen met bisschop De Korte.

Charisma

Voor een antwoord op deze zes vragen stelt de werkgroep die het Pastoraal Congres heeft voorbereid: Charisma's dienen te worden onderkend, erkend en ingebed in het geheel van de parochie; opdat gemeenschapsopbouw ten volle tot ontplooiing komt.

Nu heeft volgens dr. N. Baumert SJ het woord 'charisma' in de geschiedenis van de theologie ongeveer vijftientig verschillende betekenissen. Om verdere spraakverwarring tegen te gaan stelt hij voor deze definitie van *charisma's* te gaan gebruiken: 'Charisma's zijn uit Gods genade voortkomende, telkens (individueel en in concrete situaties) door God de Heilige Geest gegeven bekwaamheden om te leven en te dienen in de Kerk als gemeenschap van heil, en in de wereld'.

('Charisma ist eine aus der Gnade Gottes hervorgehende, jeweils von Gott dem Heiligen Geist besonders, nämlich individuell und ereignishaft, zugeteilte Befähigung zum Leben und Dienen in der Heilsgemeinschaft der Kirche und in der Welt.' Zie 0290uk en 0274de op www.stucom.nl.)

Hiermee maakt hij ook duidelijk waarin charismatische gaven verschillen van sacramenten, bedieningen en deugden (vgl. Vaticanum II, LG 12). Hij blijft met deze omschrijving heel dicht bij wat Paulus bedoelde met 'charisma'.

Het woord 'charisma' wordt echter ook wel gebruikt om een nieuwe beweging of gemeenschap aan te duiden. Bijvoorbeeld de Focolarebeweging is dan als geheel een 'charisma' of een 'kerkelijk charisma'.

IJver en toewijding

Een voorwaarde die aan al onze mooie lezingen en methodes voorafgaat is: de oprechte en

zuivere toewijding aan Christus. Paulus noemt deze voorwaarde terloops in 2 Korintiërs. Een brief waarin vaak het woord *ijver* voorkomt. Hij schrijft: 'Ik ijver voor u met de ijver van God, want ik heb u met één man verloofd, met Christus, om u als een zuivere maagd naar Hem te voeren. Maar soms vrees ik dat u, (...) uw gedachten laat afleiden van de oprechte en zuivere toewijding aan Christus'. (2 Korintiërs 11,2-3).

De protestantse theoloog en gemeentegroei-deskundige Schwartz noemt het belang van die toewijding ook: 'De enige motivatie voor gemeenteontwikkeling die langdurig standhoudt, is de volledige overgave aan Jezus en een volkomen toewijding aan zijn werk.' Christian A. Schwarz in *Natuurlijke gemeenteontwikkeling*. Zie 0305 op www.stucom.nl.

Ons werkterrein

Een grote moeilijkheid is echter dat ons werkterrein er zo uitziet:

- maar 27% van de leden van de Katholieke Kerk in Nederland is 'theïst';
- 55% van de kerkleden is 'ietsist'
- 17% van de kerkleden is agnost
- en 1% atheïst.

Uit: God in Nederland (2006).

Nog een ander onderzoek brengt het volgende aan het licht: 'Naast een godsdienstig katholicisme ontwikkelt zich een ongodsdienstig katholicisme. Het culturele katholicisme dat aan de opbouw en de voortgang van het gemeenschapsleven bijdraagt, wint aan gewicht.'
Uit: Toke Elshof haar proefschrift 'Van Huis uit Katholiek', 2009

DE INLEIDING OP INTERVIEWS MAANDAGAVOND 15 maart 2010

Kees Slijkerman

Parochianen in de leiding

Vraag 1: Hoe lukt het om parochianen de leiding te laten nemen over "kleine groepen (8-15 mensen) die op een of andere manier een binding hebben met de R.-K. Kerk en die regelmatig

(eens per 1 à 2 weken) bij elkaar komen om te bidden en het geloof met elkaar te delen"?

Rol van inspirator / leidinggevende

Vraag 2: Wat kunnen pastorale beroepskrachten doen en nalaten om parochianen zo te helpen en

te inspireren dat ze de rol van inspirator en leidinggevende in zo'n kleine groep op zich nemen? Hoe is de wisselwerking tussen de pastorale beroepskrachten en kleine groepen in de parochie?

Waarom zijn deze twee vragen belangrijk?

Vermenigvuldiging

a. De groei van een parochie is mede af te lezen aan de groei en vermenigvuldiging van kleine groepen. Elke nieuwe groep heeft ook een leidinggevende nodig, een inspirator die zich de basisprincipes van een vruchtbaar christelijk leven heeft eigen gemaakt en kan doorgeven (persoonlijke band met God, naastenliefde, gebed, Bijbellezen, houding van dienstbaarheid, etc.).

Gaven ontwikkelen

b. Leiderschapsgaven en andere gaven kunnen zich op een positieve manier ontwikkelen in kleine groepen waarin de deelnemers hun eigen gaven ontdekken en kunnen laten functioneren.

Maar...

Mijn zoeken naar inspirerende succesvolle praktijkvoorbeelden van planmatig doelbewust small Christian communities (SCC's) opzetten in parochieverband in Nederland leverde niet veel op. In grote lijnen is dit het beeld: *enerzijds* de hoogopgeleide pastoraal werkenden die tijdelijke SCC's realiseren waar ze zelf leiding aan geven; *anderzijds* SCC's die ontstaan zonder dat ze vanuit de parochie gepland zijn en die ontstaan en overleven door stimulans vanuit een landelijk/internationaal netwerk of een nieuwe beweging.

KIJKEN NAAR DE PRAKTIJK

Vanavond kijken we speciaal naar twee parochies: in Roermond-Oost en Almelo-Noord. Ik heb een vragenformulier gemaild naar verantwoordelijken van groepen in beide parochies en hun antwoorden verwerkt en ook aan prof. Wissink gegeven (zie onder zijn reflectie daar op).

Roermond-Oost

Opvallend in de parochie van pastoor Kreuwels is dat er vrij veel groepen zijn die verbonden zijn met een nieuwe beweging, m.n. groepen van Geloof&Licht, de Neokatechumenale Weg en Life Teen.

Ook zijn er groepen in het kader van de Alpha-cursus en van Biddende Moeders/Biddende Vaders.

Wat zeggen parochianen en verantwoordelijken over hun parochie en pastor?

Een parochiaan schreef:

'Ik ben dankbaar voor onze parochie en onze parochieherder. Het voelt alsof je deel uitmaakt van een nieuwe vorm van parochielevens, iets wat toekomst heeft, ook al wordt de Kerk om ons heen steeds kleiner. Je voelt dat het bruist, dat iedereen anders is maar er mag zijn. Je voelt je er thuis, je kunt samen echt vieren, de H. Mis heeft iets vertrouwds, je kent de gezichten en vele mensen bij naam, je drinkt samen koffie, er is altijd wat te doen, de deur staat letterlijk bijna altijd open, mensen lopen binnen van allerlei slag en komaf, huidskleur en intelligentie. Onze verstandelijk gehandicapten hebben hun plaats in de parochie, ze horen er helemaal bij! Je voelt dat Jezus het zo een beetje bedoeld heeft.'

Naar je parochie halen

Met de beweging Geloof & Licht had pastoor Hans nog geen band. Maar op zijn voorstel heeft Geloof&Licht haar bijeenkomsten verplaatst van Koningsbosch (20 km buiten Roermond) naar Roermond. Nu zijn daar drie Geloof & Licht-groepen

Andere SCC-achtige groepen in Roermond-Oost De Neokatechumenale Weg

Life Teen (tienergroepen)

Een groep die jaarlijks de Alpha-cursus geeft Biddende Moeders en Biddende Vaders

Maria-Mater-Kring (vrouwen die ééns per maand samen komen voor bezinning, een H. Mis, een lezing en samen-eten)

Christoffelgroep (vergelijkbaar met Maria-Mater-Kring, maar dan voor mannen)

Sri Lankese gemeenschap

Koren (o.a. een jongerenkoor, een christelijke muziekband e.d.)

Mensen die samen op bedevaart gaan
Mensen die één keer per maand samen naar een
'goede film' kijken en daarover spreken
Mensen die samenkomen voor een
meditatievieringen (1x per maand)
Kinderen die samenkomen voor
parochiecatechese

Geheim achter dit grote aantal?

Er zit een strategie achter. Pastoor Kreuwels schrijft: 'Kiezen voor 'nieuwe bewegingen' is kiezen voor "krachtstroom". Men kan allerlei groepen oprichten, maar als de H. Geest zélf een initiatief neemt kun je werkelijk spreken van 'nieuwe bewegingen van de H. Geest'. Vergelijk het maar met 220 én 480 Volt. Daarom geeft hij groepen van nieuwe bewegingen graag een plaats in zijn parochie.' Zie zijn tips voor pastores, 0310 op www.stucom.nl.

Overlevingskansen van een groep

Vraag: 'Als pastoor Kreuwels zou vertrekken en zijn opvolger een veel minder positieve houding zou hebben tegenover uw groep, zou die groep dan toch door kunnen gaan?'

De antwoorden vol overtuiging:

- 'Life Teen zou doorgaan in een andere parochie.'

- 'Ja, we zijn een gemeenschap van Geloof en Licht. Die heeft alles in zich; haar wezen zelf geeft steun om door te gaan; en God zal verder in het nodige voorzien.'

- Eenzelfde antwoord kwam van de groep Biddende Moeders in Almelo: die kunnen zonder steun van het parochiële pastoraal team doorgaan, 'met steun van een andere pastor, of steunend op de zelfredzaamheid van de groep'.

Enkele citaten uit de ingevulde vragenformulieren:

Leidster van Geloof&Licht zegt:

Pastoor Hans kijkt naar je bereidheid om je in te zetten voor God. God roept niet degenen die bekwaam zijn, maar Hij bekwaamt die Hij roept! Hij leerde mij vooral op God te vertrouwen. Hij heeft mij meer bewust gemaakt van de charisma's die Gods Geest aan mij geeft. Hij zoekt met je mee naar de weg die je mag gaan en de talenten die je hebt ontvangen. Pastoor Hans is altijd actief, altijd zoekend om meer mensen bij de parochie te betrekken. Hij

zoekt altijd naar nieuwe ideeën, initiatieven, (dwaze) plannetjes, ...Hoe doet hij dat toch?

Iemand anders schreef: 'Doordat Pastoor Kreuwels zelf een spiritueel priester is en Gods Geest wil volgen daar waar hij Hem ontwaard, geeft hij ruimte en ondersteuning aan Nieuwe Bewegingen binnen zijn parochies. De steun van de parochiepriester uit zich o.a. ook in "voor vol worden aangezien" en het wezenlijke belang van de Beweging zien ter opbouw van de parochies...'

Almelo-Noord

De St. Jorisparochie in Almelo-Noord (waar drie oude parochies in zijn opgenomen) heeft 10.000 parochianen. Van de bewegingen is er alleen een groep van 'Biddende Moeders'. De geloofsvorming 'Opnieuw beginnen' vond al driemaal plaats. Alle werkgroepen beginnen met gebed. Regelmatig is er op zondagmiddag 'kleuterkerk', bijeenkomsten waardoor drie generaties elkaars geloof helpen ontwikkelen en persoonlijker leren bidden.

- Er is een pastoraal team van slechts 1,4 leden: een pastoor die veel weg is voor het militair vicariaat, en Carla Koops – Roetgerink, die een 0,6 aanstelling heeft als pastoraal werkster.

Bijzonderheden

Door de vorming Opnieuw beginnen konden mensen hun geloof verdiepen en zich met meer geestelijke bagage gingen inzetten in de parochie.

Er is een geloofsverdiepingscursus, gegeven door de pastoor; met 10 tot 12 personen, 20 avonden in een jaar. Daaruit komen ook volwassendoopsels voort.

Naast de genoemde kleuterkerk is er nu ook een kinderkerk met kinderen die al een aantal jaren meedraiden in de kleuterkerk. Deze bijeenkomsten zijn maandelijks, op zondag, aanvang 11.30 uur. Het is een oecumenische viering van woord en gebed. De kleuters gaan vaak eerst op zaterdagavond logeren bij opa en oma en komen met hen naar de kleuterkerk waar dan ook de uitgeslapen ouders komen. Nogal wat gemengd gehuwden komen er met hun kinderen. Daar komen doopselaanvragen uit

voort. Gemengd gehuwden stellen het doopsel van hun kinderen vaak uit omdat ze niet kunnen/willen kiezen tussen twee kerken. In de kleuterkerk horen ze dat het doopsel wederzijds erkend is door de kerken waartoe de ouders behoren. Mede daardoor komen ze ertoe hun kind toch te laten dopen.

Verder...

- werkgroepen die nu allemaal altijd met gebed beginnen: vrij gebed door de pastoraal werkster of een parochiaan, of getijdengebed door de pastoor.
- regelmatig parochiereizen naar Rome en Israel (30 deelnemers die daardoor een goede groep binnen de parochie vormen),
- jaarlijks reizen naar Lourdes.

Uit de vragenformulieren

Het sterke punt van Carla is dat ze erg enthousiast is en dit enthousiasme ook kan overbrengen. 200% inzet. Een keerzijde is volgens één respondent: dat het niet meer overkomt en dat ze te weinig delegeert. Ze heeft veel groepen opgezet die eigenlijk niet zonder haar of haar collega kunnen voortbestaan. En hoe lang houdt ze dat vol?

Een ander schreef: 'Carla is altijd geïnteresseerd en niet alleen in het werk dat ik doe maar ook in de mens zelf. Natuurlijk kan het altijd meer, maar ga er maar eens aanstaan in deze tijd. Ik denk wel eens "waar haalt zij de tijd vandaan".'

Welke leidinggevende herkent dit manco niet bij zichzelf: 'uit bezorgdheid voor de kwaliteit te weinig toevertrouwen aan iemand in de groep, een meewerkende parochianen'?

Zelf leid ik al 20 jaar een SCC, nl. een katholieke charismatische gebedsgroep. Een paar maanden terug zei ik: 'de volgende keer kan ik niet, kunnen jullie dan zonder mij?' Het antwoord was: 'Nee, dan komen we wel een week later weer bijeen.' Dit was voor mij een les: ik had kansen laten liggen om anderen te laten groeien in leiderschap. Ik heb toen onmiddellijk een van de deelnemers gevraagd om de volgende keer de opening te

verzorgen: 'zorgen dat we op tijd beginnen, een openingslied laten zingen, een openingsgebed bidden en zo verder'. Dat 'en zo verder' zag ze niet zitten, want dan was het geen afgebakende taak. Ze wilde het wel allemaal leren, maar wel in haar tempo.

De volgende keer had zij de leiding tot het tweede lied en leidde ik de avond verder.

Toen ik de keer daarna onvoorbereid vroeg: wie wil een openingsgebed bidden?, toen duurde het even maar bleek toch een ander daartoe bereid en het minstens zo goed te doen als ik.

Utrecht

De vraag was vanavond: Hoe lukt het om parochianen de leiding te laten nemen over 'kleine groepen'?

Een goed voorbeeld van een georganiseerd antwoord kwam uit de Salvatorparochie in Utrecht. In deze binnenstadsparochie van Utrecht kwam er na zes jaar Alpha-cursussen wel heel nadrukkelijk behoefte aan gemeenschapsvorming voor de Alpha-deelnemers. Daartoe hebben ze de aanpak gevolgd van de Amerikaanse theoloog Baranowsky, wiens materiaal voor kleine kerkgemeenschappen door het Aartsbisdom Utrecht is uitgegeven (zie 0302 op www.stucom.nl). De initiatiefnemers kregen hun pastoor zover dat deze een eerste *kleine kerkgemeenschap* oprichtte en in maart 2010 officieel iemand van die kleine gemeenschap benoemde als 'pastoraal ondersteuner', Leon Spithoven.

Tot nu toe is er één Kleine Kerkgemeenschap (KKG) in deze parochie. Het KKG-team heeft de leiding op de achtergrond. Alle deelnemers leiden om beurten de avond. Eén van de drie teamleden is nu *pastoraal ondersteuner*, zoals Baranowsky dat aanbeveelt. De andere twee zullen uit deze groep vertrekken en mogelijk een eigen groep beginnen. Er is regelmatig contact van het team met de pastoor. De pastoor neemt uiteindelijk de beslissingen.

>>>

REFLECTIE OP DE PRAKTIJK

Het functioneren van Small Christian Communities (SCC's) in een gewone parochie

prof. dr. Jozef Wissink

1. Over SCC's

Waarom wilden we eigenlijk ook weer SCC's? Ik stel de vraag opnieuw, omdat je altijd over je doelen moet blijven nadenken.

Redenen pro:

- vanuit ons geloof:
 - a) ons geloof is *koinonia*-zaak; delen van geloof, bijbel, leven
 - b) persoonlijke toeëigening doe je in een groep het beste; heel het leven moet in de lichtkring van het evangelie komen;
 - c) ontdekking van je charisma's doe je in ontmoeting met anderen;
 - d) verantwoordelijkheid nemen leer je ook in groepen.
- vanuit de situatie van onze cultuur:
 - a) secularisatie (geloof wordt persoonlijk of het verdwijnt)
 - b) veel traditionele verbanden verdwijnen of worden anders belangrijk, waardoor mensen op zoek zijn naar nieuw thuis.

Missie en systematiek

De SCC's hebben dus iets te maken met het bewaren van het geloof-hoop-liefde, het nieuw ontdekken van het geloof-hoop-liefde in het gewone leven, in het delen ervan. Voor mij komt het dan in de buurt van "missie" te staan: realisering van de zending van de kerk, maar ook: het wekken van geloof in de context van onze huidige cultuur.

Toen ik Art Baranowski las, bewonderde ik zijn aanpak:

- systematiek van veel groepen in de parochie
- systematiek van leiderschap
- systematiek van inhoudelijke programmering.

Mijn vragen waren:

- Hoe houd je die groepen open, zodat je er nieuwe leden in kwijt kunt?
- Moet het liefste iedereen in een groep zitten of gezeten hebben? past dat wel in ieder leven? en past het wel op elk moment?
- Wanneer je deze aanpak integraal wilt volgen. Moet het volgens mij een beleidsbeslissing zijn van een compleet parochieverband en moet je er een half-time pastorale beroepskracht voor vrij maken. Ik denk dat het de moeite waard is, maar dat men deze consequentie wel moet zien.

Mijn eigen houding is op dit moment: als ik in een parochie pastor zou zijn, zou ik werken aan een paar SCC's en het dan van de situatie laten afhangen, hoeveel het er worden. Vanuit die houding vind ik het interessant dat er in de ervaringen van vanavond interessante mengingen optreden.

Bij deze conferentie gingen de organisatoren uit van de volgende bepaling:

- a) een groep van 8 tot 15 mensen;
- b) van katholieke signatuur;
- c) die met een regelmaat van elke week of elke 14 dagen bijeenkomen;
- d) om te bidden en geloof te delen

Ik wil er drie opmerkingen bij maken:

1. In deze bepaling zit al een verbreding ten opzichte van Art Baranowski: er staat niet dat men de programma's *Come as you are* enz. aan moet houden.

2. Zou een SCC ook oecumenisch mogen zijn? Voor mijn eigen geloofstoeëigening zijn een paar groepen van de Raad van Kerken heel belangrijk geweest. Ook de Focolare en de Arkgemeenschappen zijn vaak oecumenisch opgezet, net als de Biddende Vaders en Moeders.

3. Bij de bepaling van het delen van het geloof en samen bidden zou ik wat willen toevoegen: het delen van het hele leven, opdat alles in de lichtkring van het evangelie wordt getrokken en ook het moment van het diaconale, onze verantwoordelijkheden in de samenleving, dat die barmhartiger en rechtvaardiger wordt.

Ook bij Carla Koops zien we een menging van het program van kleine kerkelijke groepen met andere programma's. Zij mengt op de eerste plaats met de context van de catechese in haar parochie. Het viel me al op, dat ze niet over SCC's praatte, maar over GBL-groepen. Dan zit je in de sfeer van de catechetische aanpak van Armbruster, met zijn catechumenale catechese en "Opnieuw beginnen". Zij probeert bij enkele werkgroepen om er momenten van SCC in te brengen, door er gebed en persoonlijke uitwisseling bij in te plannen.

De groepen hebben daardoor een tijdelijk karakter. Aan de ene kant wordt daar terecht de vraag bij gesteld naar het zoeken van anderen, die de groep verder kunnen leiden. Aan de andere kant zou je ook de vraag kunnen stellen: een tijdelijke groep kan ook goed gedaan hebben en dan blijft het toch goed, ook als de groep verdwijnt. Bij de huidige mobiliteit van mensen zal wel geen enkele groep eeuwig zijn.

Bij pastoor Hans Kreuwels zien we een menging met het verschijnsel van de nieuwe bewegingen. We horen met name van Geloof en Licht, het neo-catechumenaat en Life Teen.

a) Hij motiveert dat zelf met: dat zijn erkende bewegingen, dus is officieel de Geestwerking erin erkend; ze zijn evangelisch en missionair;
b) het lost ook een aantal problemen op, die je met lossere SCC's hebt: de kwestie van het leiderschap en de programmering worden voor een stuk al vanuit de eigenheid van de betreffende beweging gerealiseerd.

De mengingen bij zowel Carla Koops als bij pastoor Hans Kreuwels lijken me belangrijke aanvullingen op Baranowski. Ook als je hem niet helemaal volgt, valt er veel van zijn inzichten te gebruiken.

Ik wil ook nog een kleine opmerking maken over de stelling, dat je de vitaliteit van een parochie kunt afmeten aan de hoeveelheid kleine groepen.

Klopt die stelling?

Ik stel die vraag vanuit sympathie met de SCC's, maar ook om ervoor te zorgen, dat we blijven nadenken over onze doelen!!

a) de stelling gaat zo gauw moraliseren. Ik herinner me dat in de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw gezegd werd, dat je de vitaliteit van een parochie kon afmeten aan de hoeveelheid werkgroepen. Kalm aan!

b) ik kan me een situatie voorstellen, waar de grotere gemeenschap zich informeel rondom liturgieën en catecheses en acties verzamelt en zo elkaar kent en het leven en geloven deelt. Dan zou ik de hoogste prioriteit niet bij SCC's leggen.

2. Vrijwilligers als leiders.

Mij valt op, dat door de pastores en de vrijwilligers zelf direct in religieuze taal wordt gesproken, om het werk van de vrijwilliger-leider te benoemen: **roeping**.

Het tweede: de pastoor let niet op iemands bekwaamheid, maar op of iemand echt gelooft. En dan klinkt als spreuk: God roept niet op grond van gebleken bekwaamheid, maar Hij bekwaamt die Hij roept.

Ik vind dat allebei goed en mooi, maar ik wil toch nader ingaan op wat het betekent, ook emotioneel in het leven van de betrokken mensen.

Roeping

Ik knoop eerst aan bij de vier motivaties van vrijwilligers, die er in onderzoek naar allerlei vrijwilligersarbeid zijn uitgekomen:

-plicht;

-leuk;

-nuttig voor anderen en mezelf;

-het doet me goed; ik word hier meer mens van, heiliger ook.

Ik pleit ervoor om alle vier motieven goed te vinden. Ze hebben licht- en schaduwkanten, maar veroordeel daarom niet te snel degenen, die je zelf het minst herkent (bij jezelf).

Bij roeping passen het meest 1 en 4; 2 en 3 zijn meer de lokkertjes van God, in de hoop dat er voor 1 en 3 plaats komt.

Plicht is goed voor de verbinding die hier en nu van me gevraagd wordt vanwege de nood hier en nu van de ander (vergelijk de barmhartige

Samaritaan). Bij langer durende commitments dreigt op den duur grote vermoeidheid en vaak ook verbittering, als anderen het niet over nemen. Ik heb wel eens een groep opgeheven, om mensen van de loden last te bevrijden. Bij langere commitments is het beter, als je op de laag komt van het verlangen (is niet: behoefte, ik doe mijn zin, maar: dit beantwoordt aan diepe aspiraties in me, dit roept de ervaring op van mens-woorden). Dan zit er een interne vreugde in de dienst zelf, die je verricht. Zo vind ik priester-zijn en pastor-zijn voor mensen en liturgie vieren en preken en diaconaal actief zijn niet altijd leuk, maar wel ten diepste een vreugde: ik zou niet anders meer kunnen, geloof ik. (Iets van plicht komt hier terug als trouw aan dit verlangen.)

Bekwaming

Ik ben het eens met het hoofdpunt: het belangrijkste, als je iemand vraagt voor leiding over een groep gelovigen is: dat de betreffende persoon zelf gelooft, hoopt en liefheeft. Dat is de kern, *conditio sine qua non*. Maar als je iemand voor leiding vraagt, is het goed ook verder te kijken. Ik let zelf op -op zijn minst- nog twee dingen:

- a) een zekere vrijheid ten opzichte van de eigen autobiografie (zodat niet iedereen het advies krijgt om ook die ene therapie te volgen die haar zo goed gedaan heeft; een bekeerling moet zich nog een keer bekeren, wil hij/zij leider zijn);
- b) een zekere reflexiviteit of wijsheid, zodat je ook je eigen inbreng onderkent in de reactie van anderen en die anderen van binnen uit begrijpt

(vergelijk Möller: we komen bedreigend over en in zekere zin zijn we dat ook).

Verder let ik erop, wat iemand aan charisma ontvangen heeft en of dat past bij wat je zoekt. Ik bedoel: als iemand de gave van het woord heeft, kan dat voor catechese erg goed zijn -als die persoon ook kan luisteren, maar het is niet direct goed voor het groepsleiderschap.

Aan pastores

Naar mijn collega's* toe: het is belangrijk oog te hebben voor de charisma's. Dat is niet alleen een technische zaak in verband met het werven van bekwame leiders, maar ook een morele zaak: als mensen charisma's hebben, maar als kerk verwaarlozen we die, dan laten we geschenken Gods ongebruikt liggen. God kon ons daar wel eens naar vragen!

Ik had graag nog enkele opmerkingen gemaakt over het missionaire, als daar nog tijd voor was geweest, maar daar moet u me over twee jaar over uitnodigen.

*Prof. J. Wissink is priester van het aartsbisdom Utrecht.

De Maria-tekst die Carla Koops aan het einde van het forumgesprek voorlas is 0311 op www.stucom.nl

Over Biddende Moeders / Biddende Vaders: www.mothersprayers.org en www.rkactiviteiten.nl/mothersprayers
Over nieuwe bewegingen: www.stucom.nl/bewegingen

Meer over SCC's op www.stucom.nl:

0302: SCC-bulletin

0243: Overzicht van teksten van het pastoraal congres 2008 over Small Christian Communities als gaven voor de vitaliteit van parochies.

0214 en 0215: Ervaringen met het project van Baranowsky in de VS en in Nederland.

0220: Kleine gemeenschappen in parochieverband. Waarom en hoe? - Overzicht van verschillende methodes. Informatieboek bij het pastoraal congres, maart 2008; Kees Slijkerman (als gedrukt boekje verkrijgbaar, via info@kcv-net.nl).

0307 Lezing van prof. Fred van Iersel over 'Het hanteren van paradoxen in het christelijk geloven: de weg naar passend leiderschap in christelijke context', maart 2010.

0308 Lezing dr. Wilfried Hagemann over: 'Gemeindemitgliedern bewusst machen, dass sie Gaben, eine Berufung und eine Sendung empfangen haben. Wie kann ich sie anregen, ihre Gaben zu entwickeln?', maart 2010.

Dit is document 0309 op www.stucom.nl